

موسسه حقوقی آوای عدالت سروش

آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۵۴.۴.۲۹ کمیسیونهای پارلمانی مجلسین

آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی هوا/

مصوب ۱۳۵۴.۴.۲۹ کمیسیونهای پارلمانی مجلسین/

فصل اول - تعاریف/

ماده ۱ - از نظر این آیین‌نامه تعاریف کلمات و اصطلاحاتی که به کار رفته به شرح ذیل است:/

۱ - مواد آلوده‌کننده هوا - که اختصاراً آلوده‌کننده نامیده می‌شود عبارت است از هر نوع ماده گازی، بخار، مایع و جامد یا مجموعه و ترکیبی از آنها که در هوای آزاد پخش و باعث آلودگی هوا شده و یا به آلودگی آن بیفزاید یا تولید بوهای نامطبوع کند از قبیل:/

دود، دوده، ذرات معلق، ذرات رسوب‌کننده، اکسیدهای گوگرد، اکسیدهای ازت، اکسیدهای کربن، اکسیدکننده‌ها، هیدروکربورها، اسیدها، موادرادیواکتیو، آمونیاک/

۲ - آلودگی هوا - عبارت است از وجود یک یا چند آلوده‌کننده در هوای آزاد به مقدار و مدتی که کیفیت آن را به طوری که مضر به حال انسان و یاسایر موجودات زنده و یا گیاهان و یا آثار و ابنیه باشد تغییر دهد./

۳ - هوای آزاد - عبارت است از جو طبیعی زمین و شامل هوای داخل یک محدوده سرپوشیده نمی‌باشد./

۴ - منابع مولد آلودگی - که اختصار منابع نامیده می‌شوند به سه طبقه به شرح زیر تقسیم می‌گردند./

الف - کارخانجات و کارگاهها: عبارت است از محل مشخصی که در آن یک یا چند دستگاه و یا وسیله به منظور تولید فرآورده‌ها یا عرضه خدمات مورد استفاده قرار می‌گیرد و بهره‌برداری از آن سبب ایجاد یک یا چند آلوده‌کننده می‌باشد./

ب - وسایل نقلیه موتوری: عبارت است از هر نوع وسیله‌ای که با موتورهای درون‌سوز و یا برون‌سوز حرکت می‌کند و برای حمل و نقل مورد استفاده قرار می‌گیرد و در صورت به کار انداختن منشأ ایجاد یک یا چند نوع آلوده‌کننده می‌گردد./

ج - منابع متفرقه: عبارت است از منابعی غیر از کارخانجات و کارگاهها و وسایل نقلیه موتوری و هر عمل یا ترک عملی که موجب آلودگی هوای گردد./

۵ - منابع موجود: عبارت از منابعی است که تا تاریخ لازم‌الاجرا شدن این آیین‌نامه بر طبق مقررات مربوط سفارش، وارد، تأسیس، ساخته و یا به‌کار انداخته شده‌اند./

۶ - منابع جدید: عبارت از منابعی است که بعد از تاریخ مذکور در بند ۵ سفارش، وارد، تأسیس، ساخته و یا به کار انداخته می‌شوند./

۷ - میزانه‌ها و معیارها: که در آیین‌نامه استاندارد نامیده می‌شود عبارت است از حدود مجاز و مشخصات ویژه‌ای که با توجه به اصول حفاظت و بهسازی محیط زیست برای هوای آزاد، منابع و آلوده‌کننده‌ها تعیین می‌شود./

۸ - مسئول: عبارت از هر شخص حقیقی است که اداره یا تصدی کارخانه و یا کارگاه را خواه برای خود و خواه به نمایندگی از طرف شخص یا اشخاص دیگر به عهده دارد و یا شخصاً عامل ایجاد آلودگی از طریق وسایل نقلیه موتوری و یا منابع متفرقه می‌باشد./

۹ - وسایل و روشهای مناسب: عبارت از مناسبترین وسایل یا روشها و یا استفاده از سوختهایی است که کاربرد آن با توجه به شرایط محلی، درجه پیشرفت و امکانات علمی و فنی و هزینه‌های مربوط، کاهش مؤثر یا جلوگیری از انتشار آلوده‌کننده‌ها را امکان‌پذیر می‌سازد./

۱۰ - سوخت مجاز: عبارت از سوختی است که تحت شرایط و ضوابطی مصرف آن آزاد می‌باشد./

فصل دوم - وظایف و اختیارات/

ماده ۲ - استانداردهای هوای آزاد هر منطقه و همچنین استانداردهای آلوده‌کننده‌های حاصل از منابع که به هر طریق وارد هوای آزاد می‌گردند و مشخصات هر نوع دستگاه تخلیه‌کننده مربوط به این منابع با توجه به کیفیت هوای هر منطقه و وضع حفظ مناسبات محیط زیست (اکولوژیک) توسط سازمان با همکاری سازمانهای ذیربط تهیه و پس از تصویب شورای عالی به موقع اجرا گذارده می‌شود./

ماده ۳ - انواع سوختهای مجاز و شرایط و ضوابط و مصرف آن توسط سازمان با همکاری شرکت ملی نفت ایران و وزارت نیرو تعیین و پس از تصویب شورای عالی به مرحله اجرا گذارده خواهد شد./

ماده ۴ - سازمان مکلف است نسبت به شناسایی کلیه کارخانجات و کارگاهها و در صورت لزوم سایر منابع از طریق پرسشنامه‌های مخصوص در حدود مسائل مربوط به ایجاد آلودگی هوا و اخذ اسناد و مدارک مربوط اقدام نماید. مسئولین موظفند اطلاعات و مدارک مورد نیاز را در صورت درخواست در اختیار سازمان قرار دهند./

انواع پرسشنامه‌های مذکور در این ماده و مفاد آن توسط سازمان تهیه خواهد شد./

تبصره ۱ - وزارتخانه‌های صنایع و معادن و کار و امور اجتماعی و اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اتاقهای اصناف و سایر سازمانهای ذیربط در اجرای مفاد این ماده با سازمان همکاری خواهند نمود./

تبصره ۲ - اطلاعات و مدارکی که از نظر مسئولین جنبه محرمانه دارد و در اختیار سازمان گذارده می‌شود صرفاً برای انجام وظایف سازمان مورد استفاده قرار گرفته و در دسترس غیر گذارده نخواهد شد./

ماده ۵ – سازمان با توجه به اهمیت منابع به پرسشنامه‌ها و مدارک هر یک از این منابع رسیدگی و نوع و میزان آلودگی حاصل را مشخص و مراتب را کتبا به مسئول مربوط اخطار خواهد نمود. در این اخطاریه باید نوع آلودگی و میزان آن و راهنمایی‌های لازم برای جلوگیری از آلودگی هوا با توجه به استانداردهای تعیین شده همچنین مهلت رفع آلودگی مریخا قید شود./

تبصره – روشهای نمونه‌برداری و سنجش میزان آلوده‌کننده‌ها و شرایط ارائه نتایج و محاسبات مربوط توسط سازمان تعیین و اعلام ملاک عمل خواهد بود./

ماده ۶ – مهلت مذکور در ماده ۵ در مورد کارخانجات و کارگاهها با توافق وزارت صنایع و معادن تعیین خواهد شد. در صورتی که صاحب یا مسئول کارخانه و یا کارگاهی که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم می‌نماید با دلایل و مدارک قابل قبول سازمان اثبات نماید که ظرف مهلت مقرر در اخطاریه سازمان رفع آلودگی عملی نمی‌باشد، سازمان مجاز است فقط برای یک بار مهلت اضافی مناسب برای اینگونه کارخانجات و کارگاهها قائل‌شود./

ماده ۷ – مسئولین مکلفند ظرف مهلت مذکور در اخطاریه نسبت به رفع موجبات آلودگی اقدام و در غیر این صورت تا رفع موجبات آلودگی مذکور در اخطاریه از به کار انداختن منبع خودداری نمایند./

ماده ۸ – در صورتی که به علت کیفیت خاص جوی آلودگی هوا بر اساس استانداردهای مقرر به حدی برسد که سلامت انسان و محیط زیست را به‌مخاطره بیندازد سازمان یا سریع‌ترین وسیله موجود از قبیل رادیو و تلویزیون به مسئولین منابع مؤثر در آلودگی دستور خواهد داد تا موقتاً با تقلیل یا قطع فعالیت یا هر طریق دیگری که در دستور سازمان مشخص خواهد شد به رفع خطر کمک نمایند./

ماده ۹ – در مواردی که سازمان بر مبنای دلایل کافی تشخیص دهد که کاهش یا از بین بردن آلودگی هوا ناشی از منابع موجود از طریق دیگر به جز انتقال برخی از آنها به نقاط مناسب امکان‌پذیر نمی‌باشد، طرحی در این مورد با همکاری و کسب نظر سازمانها و مؤسسات ذیربط تهیه و با تایید شورای‌عالی پس از تصویب هیات وزیران به مورد اجرا خواهد گذاشت./

ماده ۱۰ – سازمان به منظور کاهش یا جلوگیری از آلودگی هوا ناشی از منابع استفاده از وسایل و روشهای مناسب را پس از کسب نظر سازمانهای ذیربط و تصویب شورای عالی الزامی خواهد کرد./

تبصره – در مواردی که مسئولین اثبات نمایند که با استفاده از طرق دیگری به جانشینی وسایل و روشهای مناسب موضوع این ماده، منظور سازمان‌تأمین گردیده است از شمول ماده مزبور مستثنی می‌باشند./

ماده ۱۱ – سازمان مجاز است در اجرای وظایف قانونی محول و اطمینان از رعایت مفاد قانون و مقررات مربوط به حفاظت و بهسازی محیط زیست در هر زمان که لازم است هر یک از منابع را با اعزام مأمورین مربوط بازرسی نماید. در صورتی که بازرسی هر یک از این منابع به موجب قوانین دیگر مستلزم کسب اجازه از دادستان باشد، نسبت به اخذ نمایندگی دادستان اقدام خواهد شد. ولی در موارد اضطراری مأمورین سازمان اقدام و ظرف ۴۸ ساعت مراتب را به دادستان محل یا جانشین نامبرده کتبا اطلاع خواهند داد./

تبصره – منازل مسکونی مشمول موارد اضطراری مذکور در این ماده نمی‌باشد./

ماده ۱۲ – مأمورین سازمان می‌توانند هنگام بازرسی منابع مذکور در ماده قبل از مواردی که مصرف یا پخش آنها در هوای آزاد مؤثر در آلودگی هوامی‌باشد نمونه‌برداری نمایند./

ماده ۱۳ – مسئول و یا هر شخص دیگری که به طور مستقیم یا غیر مستقیم به نحوی از انحاء مانع از انجام وظایف مأمورین سازمان گردد طبق مقررات قانونی تحت تعقیب قرار خواهد گرفت./

ماده ۱۴ – مأمورین سازمان در موارد زیر از بازرسی منابع ممتنع می‌باشند./

۱ – وقتی که مأمور یا همسر او با مسئول یا صاحب منابع قرابت نسبی یا سببی تا درجه سوم از طبقه دوم دارد./

۲ – وقتی که مأمور قیم یا وکیل امور یکی از صاحبان یا مسئولین منابع باشد./

۳ – وقتی که مأمور یا همسر او وارث مسئول یا یکی از صاحبان منابع باشد./

۴ – وقتی که مابین مأمور و یکی از صاحبان یا مسئول منابع یا همسر او دعوی مدنی یا کیفری در یکی از مراجع قانونی مطرح باشد./

۵ – وقتی که مأمور یا همسر او یا اولاد وی به نحوی در منابع مورد بازرسی سهیم باشد./

در صورتی که مأمور سازمان بدون توجه به ممنوعیت خود بازرسی نموده و گزارش دهد پس از احراز ممنوعیت، گزارش امر بلااثر تلقی خواهد شد./

ماده ۱۵ – هرگاه مأمور سازمان به تکالیف قانونی خود در بازرسی عمل ننماید و یا به طور کلی در انجام وظایف محول تخلف کند پس از ثبوت علاوه بر مجازات اداری در صورتی که عمل مأمور طبق یکی از قوانین مستلزم تعقیب جزایی باشد مراتب به مراجع صالح قضایی اعلام خواهد شد./

ماده ۱۶ – مأمورین سازمان که برای بازرسی اعزام می‌گردند باید دارای برگ شناسایی و حکم کتبی مأموریت بوده و آن را به هر شخص ذینفعی که درخواست نماید ارائه دهند./

فصل سوم – منابع مولد آلودگی/

بخش اول – کارخانجات و کارگاهها/

ماده ۱۷ – صدور پروانه تأسیس هر نوع کارخانه و کارگاه جدید و توسعه و تغییر کارخانجات و کارگاههای موجود، مستلزم رعایت مقررات و ضوابط حفاظت و بهسازی محیط زیست می‌باشد./

تبصره ۱ – انواع کارخانجات و کارگاههای مشمول مقررات این آیین‌نامه و طبقه‌بندی آنها توسط سازمان و وزارتخانه‌های صنایع و معادن و کار و امور اجتماعی تعیین خواهد شد./

تبصره ۲ – وزارت صنایع و معادن رونوشتی از کلیه پروانه‌هایی که برای تأسیس کارخانجات و کارگاهها صادر می‌نماید، جهت اطلاع به سازمان ارسال خواهد داشت./

ماده ۱۸ – سازمان مکلف است مقررات و ضوابط موضوع ماده ۱۷ این آیین‌نامه را تهیه و پس از تصویب شورای عالی جهت اجرا به مراجع ذیربط اعلام نماید./

بخش دوم – وسایل نقلیه موتوری/

ماده ۱۹ - به کار انداختن و سایل نقلیه موتوری که بیش از استانداردهای مقرر دود و آلوده‌کننده‌های دیگر وارد هوای آزاد می‌نمایند ممنوع است./

ماده ۲۰ - تولیدکنندگان وسایل نقلیه موتوری و موتورهای مربوط به این وسایل ملزم به رعایت استانداردهای مقرر می‌باشد./

تاریخ اجرای استانداردهای مربوط توسط سازمان و وزارت صنایع و معادن تعیین خواهد شد./

ماده ۲۱ - وزارت بازرگانی و سایر سازمانهای ذیربط دولتی مکلفند در مقررات صادرات و واردات کشور، ورود هر نوع وسایل نقلیه موتوری و موتورهای این وسایل که مغایر با استانداردهای مقرر باشند غیر مجاز اعلام نمایند./

ماده ۲۲ - سازمان به منظور کاهش یا از بین بردن آلوده‌کننده‌های حاصل از وسایل نقلیه موتوری موجود و وسایل نقلیه و موتورهای این وسایل که قبل از اجرا استانداردهای مذکور در مواد ۲۰ و ۲۱ تولید یا وارد می‌شوند، استفاده از وسایل و روشهای مناسب را پس از تصویب شورای عالی الزامی خواهد نمود./

ماده ۲۳ - شماره‌گذاری هر نوع وسیله نقلیه موتوری مستلزم رعایت استانداردهای مقرر می‌باشد./

ماده ۲۴ - هر وسیله نقلیه موتوری که به کار انداخته می‌شود باید دارای گواهینامه مخصوص مبنی بر رعایت استانداردهای آلودگی هوا باشد./

از حرکت وسایل نقلیه موتوری فاقد گواهینامه مزبور در شهرها توسط مأمورین راهنمایی و رانندگی و در خارج از شهرها توسط پلیس راه جلوگیری بعمل خواهد آمد./

ماده ۲۵ - از تاریخ لازم‌الاجرا شدن مفاد ماده ۲۴ که به پیشنهاد سازمان و تصویب شورای عالی تعیین خواهد شد فقط مراکزی می‌توانند گواهینامه‌مذکور در ماده ۲۴ را صادر نمایند که صلاحیت آنها از طرف سازمان تایید شده باشد./

ماده ۲۶ - اجرای مفاد مواد ۱۹ و ۲۴ و ۲۵ طبق مصوبات شورای عالی تعیین خواهد شد./

ماده ۲۷ - سازمان می‌تواند مراکز نمونه‌ای به منظور ارائه روشهای جلوگیری از آلوده‌کننده‌های حاصل از وسایل نقلیه موتوری همچنین اندازه‌گیری و طرق تقلیل یا رفع این آلوده‌کننده‌ها ایجاد نماید و به علاقمندان تاسیس اینگونه مراکز راهنماییهای علمی و فنی لازم را معمول دارد./

بخش سوم - منافع متفرقه/

ماده ۲۸ - پخش هر نوع آلوده‌کننده از منابع متفرقه در هوای آزاد بیش از استانداردهای مقرر ممنوع است./

ماده ۲۹ - انواع منابع متفرقه توسط سازمان تعیین و طبقه‌بندی خواهد شد./

سازمان مجاز است با تصویب شورای عالی محدودیت و ممنوعیتهای زمانی و مکانی و نوعی برای منابع متفرقه برقرار همچنین استفاده از مناسبترین روشها و وسایل را در مورد این منابع الزامی نماید./

فصل چهارم - مجازاتها/

ماده ۳۰ - کسانی که استانداردهای موضوع ماده ۲ و یا دستورات سازمان مذکور در ماده ۸ و یا روشها و وسایل الزامی شده موضوع ماده ۱۰ این‌آیین‌نامه را رعایت و اجرا ننمایند بر حسب مورد به شرح زیر به جزای نقدی محکوم خواهند شد./

الف - مسئولین کارخانجات و کارگاهها از سی هزار ریال تا پنجاه هزار ریال./

ب - مسئولین وسایل تولید حرارت در منازل مسکونی از قبیل بخاری - آبگرمکن، حرارت مرکزی از پانصد ریال تا پنج هزار ریال./

پ - مسئولین اماکن عمومی همچنین سایر منابع متفرقه از پنج هزار و یک ریال تا پنجاه هزار ریال./

ت - مسئولین وسایل نقلیه موتوری از دو هزار ریال تا پنج هزار ریال./

ماده ۳۱ - کسانی که اسناد و مدارک و اطلاعات مورد نیاز سازمان (موضوع ماده ۴ این‌آیین‌نامه) را در اختیار نگذارند و یا اسناد و مدارک و اطلاعات خلاف واقع ارائه نمایند به جزای نقدی از سی هزار ریال تا پنجاه هزار ریال محکوم خواهند شد./

ماده ۳۲ - کسانی که بر خلاف مفاد ماده ۱۹ این‌آیین‌نامه وسایل نقلیه موتوری به کار بیاورند به جزای نقدی از دو هزار ریال تا پنج هزار ریال محکوم خواهند شد./

فصل پنجم - مقررات مختلف/

ماده ۳۳ - کارخانجات و کارگاهها مکلفند پس از اعلام سازمان مسئول مربوط را کتباً با قید اقامتگاه قانونی وی معرفی نمایند./

تبصره ۱ - در مورد کارخانجات و کارگاههای متعلق به اشخاص حقوقی تا زمانی که مسئول معرفی نشده است مدیر عامل یا رئیس شخص حقوقی مربوط بر حسب مورد مسئول شناخته می‌شود./

تبصره ۲ - در مورد کارخانجات و کارگاههایی که بدون تشکیل شرکت بر اساس قانون تجارت متعلق به یک یا چند نفر می‌باشند، تا زمانی که مسئولی معرفی نشده است صاحب پروانه مسئول شناخته می‌شود./

ماده ۳۴ - مسئولین مذکور در ماده ۳۳ مکلفند در صورت تغییر محل یا نام کارخانه و یا کارگاه همچنین تغییر محل اقامت قانونی خود بلافاصله مراتب را کتباً به سازمان اعلام دارند و در غیر این صورت آخرین مدارک موجود در سازمان مناط اعتبار خواهد بود./

ماده ۳۵ - هر گونه اختیاراتی که به موجب این‌آیین‌نامه درباره تهیه و تنظیم ضوابط مقررات فهرستها، استانداردها و مشخصات که به سازمان تفویض گردیده است همچنین مواردی که اجرا آن به تأیید یا تصویب شورای عالی موکول گردیده است ۲۰ روز پس از انتشار در روزنامه رسمی کشور و یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار مرکز لازم‌الاجرا است مگر آن که در مصوبه تاریخ دیگری مقرر شده باشد./

ماده ۳۶ - در مواردی که به استناد ماده ۱۱ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و تبصره ذیل آن دستور ممانعت از کار و فعالیت کارخانه یا کارگاهی صادر می‌شود، مراتب به دادستان حوزه قضایی مربوط اعلام و بلافاصله مفاد آن به دستور دادستان توسط مأمورین انتظامی ذیربط به مرحله اجرا گذارده می‌شود./

ماده ۳۷ - سازمان به منظور پیشگیری از آلودگی هوا و تشویق کلیه مسئولین منابع به رفع آلودگی و ایجاد انگیزه جهت

یافتن وسایل و روشهای مناسب و تحقیق در این زمینه تدابیر لازم را با تأیید شورای عالی اتخاذ و پس از تصویب مراجع صلاحیتدار به مرحله اجرا خواهد گذاشت. /

ماده ۳۸ – وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی ذیربط و شهرداریها برای ایجاد هر گونه شهر و شهرک و مجتمعهای مسکونی و صنعتی همچنین بررسی و تصویب نقشه جامع شهرها، نظر سازمان را از لحاظ پیش‌بینی ضوابط و مقررات مربوط به حفاظت و بهسازی محیط زیست جلب خواهند نمود. /

آیین‌نامه فوق مشتمل بر سی و هشت ماده و نه تبصره به استناد ماده ۱۰ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست پس از تصویب کمیسیونهای دادگستری، بهداری و کشاورزی و منابع طبیعی مجلس سنا در جلسات ۱۸.۳۰.۱۳۵۴ و ۱۱.۴۰.۱۳۵۴، در جلسات روز یکشنبه بیست و نهم تیر ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و چهار شمسی به تصویب کمیسیونهای دادگستری، کشاورزی و منابع طبیعی و بهداری مجلس شورای ملی رسید. /

/

/